

NÅR DET SPØGER I BØGER



Af Charlotte Blay



Forfatteren Charlotte Blay foran middelalderslottet „Gjorslev“.

I de senere år har jeg skrevet adskillige bøger, hvori der indgår spøgelse. Det skyldes, at min synske nerve er vendt tilbage efter mange års fravær.

Som barn kunne jeg af og til mærke de afdøde, der havde stået mig nær. Min elskede mormor for eksempel. Efter hendes død fornemmede jeg ofte hendes duft af æbleblomster og den blide berøring af hendes bløde hænder. Hun trøstede mig, når jeg var ulykkelig og gav mig ofte gode råd. Men hun kunne også finde på at hviske: „Nu må du dæmpe dig lille Lotte,“ hvis jeg var for vidtløftig.

Også dyr kunne jeg sanse. Min yndlingshund Maggi viste sig for mig i lang tid efter at den var blevet kørt ihjel af en bil på min skolevej. Det var en stor sorg, men det opmuntrede mig, at den blev ved med at dukke op, når jeg var på vej til eller fra skole. Jeg mærkede den fugtige snude, der borede sig ind i min hånd, og jeg så tydeligt dens skygge og hørte ekkot af dens glade bjæffen mellem buskene i parken. Og når det regnede, fornemmede jeg, dens lugt af våd hund.

Da jeg blev voksen mistede jeg evnen til at opfatte de døde, der ville

i kontakt med mig. Et aktivt liv med en børneflokk og arbejdet som TV-producer og forfatter, fyldte mit liv, indtil min synske evne igen blev vækket til live på en rejse i Island.

Jeg lå i Fjeld Ejvinds dampende, varme kilde oppe i Hveravellir mellem Hofsjökull og Langjökull sammen med nordiske forfatterkolleger. Det stormede og temperaturen var på frysepunktet. Da fik jeg pludselig øje på en skikkelse ude på den forblæste lavamark. En kvinde i lasede fåreskindsklæder. Jeg så hende tydeligt. Så tydeligt, at det kriblede mellem skulderbladene af uhygge. Med forpjusket, sort hår og lange, hængende arme stred hun sig over klippegrunden. Jeg vendte mig ophidset mod mine kolleger for at gøre dem opmærksomme på det, jeg så.

„Der går nogen derude,“ sagde jeg og pegede. Men da jeg gned dampen af øjnene for bedre at se, var der ingenting. Kun klipper og store sten i den uendelige lavaørken.

„Det var et får du så,“ mente flere af de nordiske forfattere.

Men de islandske kolleger var ikke i tvivl. Jeg havde set Halla, den fredløse Fjeld Ejvinds kone.

Og der i varmepølen, hvor selveste Ejvind og Halla havde ligget og dvælet i 1700-tallet, fortalte islændingene om parrets barske liv i fjeldene. Om den mørke, hedenske Halla og den lyslokkede, bredskuldrede vildmand med de blå øjne og den svage karakter.

Halla blev en besættelse hos mig. Siden jeg så hende er jeg vendt tilbage til Island gang på gang. Det fascinerede mig, at alle, som jeg mødte, kendte de to. Og det undrede mig, at de fleste elskede Ejvind og foragtede Halla. Jeg måtte fortælle historien om dem på min måde.

Det blev til romanen *Hallas And* (1989), der handler om den danske gymnasielærer Maria Skov, der på en rejse forsvinder i den islandske tåge. Her møder hun en gammel kvinde. Hun er alle de islandske myter, elverfolk og spøgelse samlet i én person. Hendes fåreskindspels er så laset, at den knap nok hænger sammen. Kvinden er den for længst afdøde Halla, der ikke kan finde fred i døden, fordi hun har slået sine børn ihjel. Maria bliver klogere på både sit eget og Hallas liv.

Jeg var meget optaget af, at Island igen havde åbnet mit sind for den åndelige verden. Igen og igen rejste jeg derop og kom til at elske sagalandet, hestene og menneskene. Også de usynlige huldrefolk, som det vrimler med i det islandske landskab, fornemmede jeg. Huldrene er en slags naturvogtere, og da jeg altid gør mig umage for at behandle naturen godt, var de venligt stemte overfor mig.

Engang hjalp en huldrepige mig med at finde en bortløben hest.

Derfor kom hun med i min første bog om *Ildhesten* (1994). Her siger den danske pige Lea: „Hvem vil tro på, at hesten sprang over hegnet i nat. At jeg red i flyvende pas ud til hesteflokken. At jeg mødte en huldrepige, der red sammen med mig. At vi badede i en dampende varm elv under vulkanen i solskinnet midt om natten...?”

Lea har fået sit livs største ønske opfyldt: Sin egen hest! Hun vælger og vrager mellem 200 vilde ungheste i de islandske fjelde. Hun udpeger sig den stolteste i flokken, og Nonni, der er skøn og ligner en viking, hjælper hende med at indfange og træne den. Men der er også andre, der har kig på den hest ...

I fortsættelsen *Spøgelseshesten* (1996) er hestepigen Lea igen på farten i Island. Hun er med til at drive hundreder af heste op i fjeldet og farer vild - men får uventet hjælp af spøgelseshesten.

Jeg har så tit set den hest, når den stod på en sneklædt vulkan i både månelys og midnatssol. Fra det knejsende hoved viftede den vældige hårpragt som guldtråde i de glidende skyer.

Også genfærdet, den unge Illuge fra sagatiden, er kommet med i ”Spøgelseshesten”, hvor Lea er lige ved at forelske sig i ham.

Illuge er lillebror til den sagnomspundne Gretter den Stærke. De to mødte jeg på Drangø oppe i Skagafjorden, hvor de begge blev dræbt i året 1010. Der var sorg i fuglenes skrig på den ø, skønt der vrimlede med gule smørblomster.

I hen ved 15 år troede jeg, at Island var det eneste sted, hvor jeg kunne

møde genfærd og andre åndelige væsener. Men så flyttede min mand og jeg ind på det gamle middelalderslot

„Gjorslev”, bygget i 1396. Her

er utrolig meget ånd og mange myter om de gengangere, der er på slottet. Jeg kan ligefrem mærke, at de tykke mure emmer af historierne.

Da man skulle istandsætte vores lejlighed i nordfløjen, faldt der et skelet ud af muren. Et kvindeskelet med rester af et foster i maven. Det bekræftede den gamle historie om herremanden, der fortælles om stedet. Han murede sin dat-ter inde, fordi hun var blevet gravid med staldknægten.

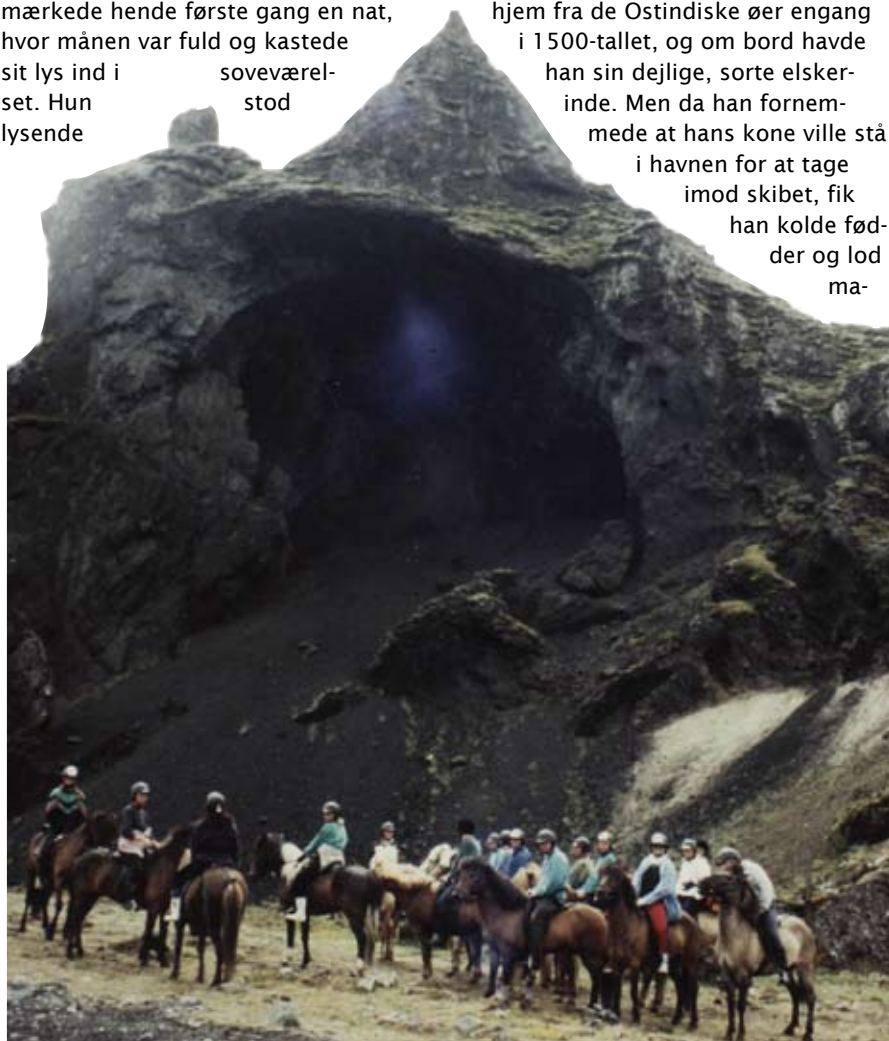
Nu svæver den stakkels piges spøgelse hvileløst rundt i slottet. Jeg mærkede hende første gang en nat, hvor månen var fuld og kastede sit lys ind i soveværelset. Hun lysende

hvid over sengen og sendte sin iskolde ånde ned over mig. Jeg satte mig tænderklaprende af kulde op i sengen og hun forsvandt som et blafrende, hvidt lys gennem den tykke mur. Da jeg rystende vækkede min mand, sagde han søvnigt, at det nok bare var den stakkels indemurede pige, der trængte til at blive trøstet.

Han havde ret, følte jeg. Der var ikke noget at være bange for. Så for eftertiden lægger jeg armen oven på dynen, når det er fuldmåne. Så er jeg parat til at stryge den stakkels pige lidt over den flimrende kolde skikkelse, så hun falder til ro og siver bort.

I parken omkring slottet huserer kongemorderen Rane Jonson, der engang ejede Gjorslev. Han blev halshugget efter mordet på Erik Klippinge og lister bred og undersætsig rundt i de mørke overskyede nætter og leder efter sit hoved i voldgraven. Og der er hunden, som kommer ud af panelerne og tisser på mit køkkengulv. Den stammer fra den første i Scaveniusslægten, som ejede slottet. Han kom sejlene

hjem fra de Ostindiske øer engang i 1500-tallet, og om bord havde han sin dejlige, sorte elskerinde. Men da han fornemmede at hans kone ville stå i havnen for at tage imod skibet, fik han kolde fødder og lod ma-



Charlotte forklarer: „Et foto af „Elverkirken” som jeg har taget. Lyset i kirken viser elverfolket. Det foto var i flere islandske aviser.”

troserne kaste hende over bord, så hun druknede. Han havde ikke regnet med, at negerpigen fulgte med til Gjorslev i skikkelse af en sort puddelhund.

Bøgerne om Tora

At jeg igen kunne se gengangere, gav mig inspiration til bøgerne om Tora. Tora er lige som mig selv, da jeg var barn: Lidt fræk og vild og dum. Sød og kærlig. Vild med drenge på et vild-basseplan. Hun er på en måde lidt af en drenge-pige. Hun kan også mærke ånder - først og fremmest sin afdøde morfar, hvor jeg jo mærkede min mormor.

Ideen til Tora-bøgerne dukkede op, da min mand og jeg var på en rejse til Skotland. Vi er vilde med gamle borge og slotte, og på en lille ø langt ude fandt vi et gammelt kloster og ruinen af en borg. Her havde vikingerne været i 800-tallet. Ifølge overleveringerne, havde de myrdet munkene og ranet deres kostbarheder. Det var springbrættet til min første bog om Tora.

I bogen *Genfærdet: Tora i Skotland* (2003), skal Tora holde ferie på en lille skotsk klippeø, hvor hendes arkæologfar graver efter en eftertragtet vikingeskat. Hun keder sig, men da faren finder en vikingehøvding og hans skatkiste i munkenes hemmelige gravkammer, udvikler tingene sig overraskende og dramatisk. Toras far bliver kidnappet af røvere. Tora og hendes ven, kostskoledrengen Roy, møder borgspøgelset Mary. I første omgang tror de hun er på alder med dem selv, men det viser sig, at hun har huseret der på stedet i 500 år. Sammen med

gengangeren løser de problemerne.

Det gav mig et kick, at jeg kunne forbinde handlingen i *Genfærdet* til vikerne, og derfor måtte Toras far jo være en vikingetidsforsker. Så det var oplagt at lade den næste bog foregå



Charlotte Blay i dampen fra jordens indre

i Newfoundland, der var det mest spændende sted, jeg kunne finde, som havde med vikinger at gøre. Jeg søgte et rejselegat - og fik det.

Foruden at opholde mig på stedet, hvor en historie skal foregå, researcher jeg også meget, for fundamentet skal være i orden.

Det gav en helt speciel stemning at gå rundt og fornemme livet på den boplads, som blev anlagt af Leif den

Lykkelige, da han gik i land i "Vinland" for 1000 år siden. Jeg læste både de islandske sagaer, der omhandler rejsen og alt, hvad jeg ellers kunne komme i nærheden af, som havde relevans.

Historien om skrællingerne - indianerne - og den pragtfulde beretning om den rødhårede Freydis - Erik den Rødes uægte datter, som han fik med en træl - er jo fantastisk. Hun udvandrede fra Grønland og boede i mange år på dette sted. På et tidspunkt blev vikingerne overfaldet af skrællingerne. Freydis var højgravid og flygtede, men faldt over en dræbt viking. Hun snupper hans sværd, flår kjolen af og klasker sig, vildt råbende, på sine store bryster med sværdet - og de hundredevis af skrællinger flygter rædselsslagne. Den historie måtte jeg simpelt hen bruge i min roman.

Skrællingen: Tora i Vinland (2006), fik det danske kulturministeriums børnebogspris det år. I handlingen opholder Tora sig hos sin far, der leder udgravningerne på vikingebopladsen. Skrællingen, der pludselig ligger i sengen ved siden af Tora i det rekonstruerede vikingehus, er en indianerdreng, der ikke har kunnet finde fred. Faktisk er han blevet kvalt af Freydis.

„Hvad laver du i min seng?“ spørger Tora.

„Det har været min seng i tusind år,“ hvisler han.

Så er Tora klar over, at det er et genfærd, hun ligger ved siden af, men dem er hun sådan set ikke bange for.

Skrællingen kan ikke få fred, før nogen har løskøbt ham fra vikingernes fangenskab. Det betyder, at Tora må



Bøgerne tre om Tora: Den første foregår på Skotland, den anden på Newfoundland og den tredje på Island. Tora-bøgerne er illustreret af Per Jørgensen (den danske Harry Potter tegner).

vove sig ned i Dødemandsgrotten og forsøge at hente vikingernes berømte økse „Skalleflækkeren” tilbage. Men de indianske ånder giver ikke godvilligt deres kostelige trofæ fra sig.

Tilbage til Island

På et tidspunkt måtte jeg igen tilbage til Island, hvor rapfodede heste danser over Tingvallasletten, hvor

huldrefolkets stenbøliger oplyser natten, hvor genfærdene lystigt deltager i nutidige vikingers rollespil og hvor gnavpotten Egil Skallegrimsons genfærd gør tilværelsen sur for huldrefolket.

Her måtte være en historie for Tora.

I *Huldrefolket: Tora i Island* (2008), indgår Tora en handel med

huldredrengen Fjeldalf. Hvis hun får plageånden Egil tilbage i graven, så vil heldet tilsmile hendes far og de islandske arkæologer, der graver efter Egils knogler og hans sølvskat ved den gamle kirke i Mosfellsdalen.

Og her, tilbage på Sagaøen, kan jeg ikke nære mig for at lave et stunt. Jeg lader Tora møde Lea og hestene fra mine første islandske børnebøger.

„Og her, tilbage på Sagaøen, kan jeg ikke nære mig for at lave et stunt. Jeg lader Tora møde Lea og hestene fra mine første islandske børnebøger.”

De to synske piger forelsker sig begge i den vidtløftige Toti, der også er med i de første bøger. Men trods flere sammenstød holder pigerne sammen og støtter

hinanden, så den gamle vikingeånd kan blive lagt til hvile i sin hedenske gravhøj.

Bøger om spøger på slottet?

Hvad så med det spøgelseshærgede gamle slot jeg bor i? Kan det da ikke inspirere til nogle bøger, hvor det spøger på slottet?

Jeg pusler med tanken om at lave en serie bøger fra Gjorslev, der skal foregå på forskellige tidspunkter i fortiden. Den vil uden tvivl komme til at indeholde overnaturlige elementer af forskellig art.

Som jeg fortalte, åbnede atmosfæren her på stedet op for historierne om Tora og hendes synske evner. Og de åndelige historier her fra slottet ligger lige om hjørnet. Men man skal være meget varsom med det overnaturlige. Hvis man griber for hårdt fat om det, forsvinder det i den blå luft.

Charlotte Blay er en dansk børnebogsforfatter.

English summary: The supernatural in books

Charlotte Blay tells about her ability to feel a connection to deceased people and animals, who meant a lot to her, when she was a child.

Having lost that ability as she grew up, she regained the ability to see and feel things from the past during a trip to Iceland, when she spotted an old lady, who had been dead for 300 years. That led her to write her first book, where the supernatural becomes an important part of the plot.

Over the following years she regularly experienced other ghost-like creatures when visiting Iceland, and she used her experiences in several books.

When Charlotte moved to an old castle build in 1396, she realized that Iceland was not the only place, where

she felt connections to the past. Her regained ability to sense supernatural things, inspired her - after a trip to Scotland - to start a new series of books for children, where the main character has the ability to see and communicate with people from the past.

Charlotte describes some of her own experiences around the world, who have led to the situations in the books, where the characters are in contact with ghost-like elements.

She is now planning a series of books based on the history of the old castle, she now lives in. She will use the supernatural in various ways to create the connection to exciting events in previous time periods.



„Hunden der spøger.” Et foto godsejerens søn Jens Tesdorpf på 15 år tog i en sen natteime i parken ved Gjorslev slot.